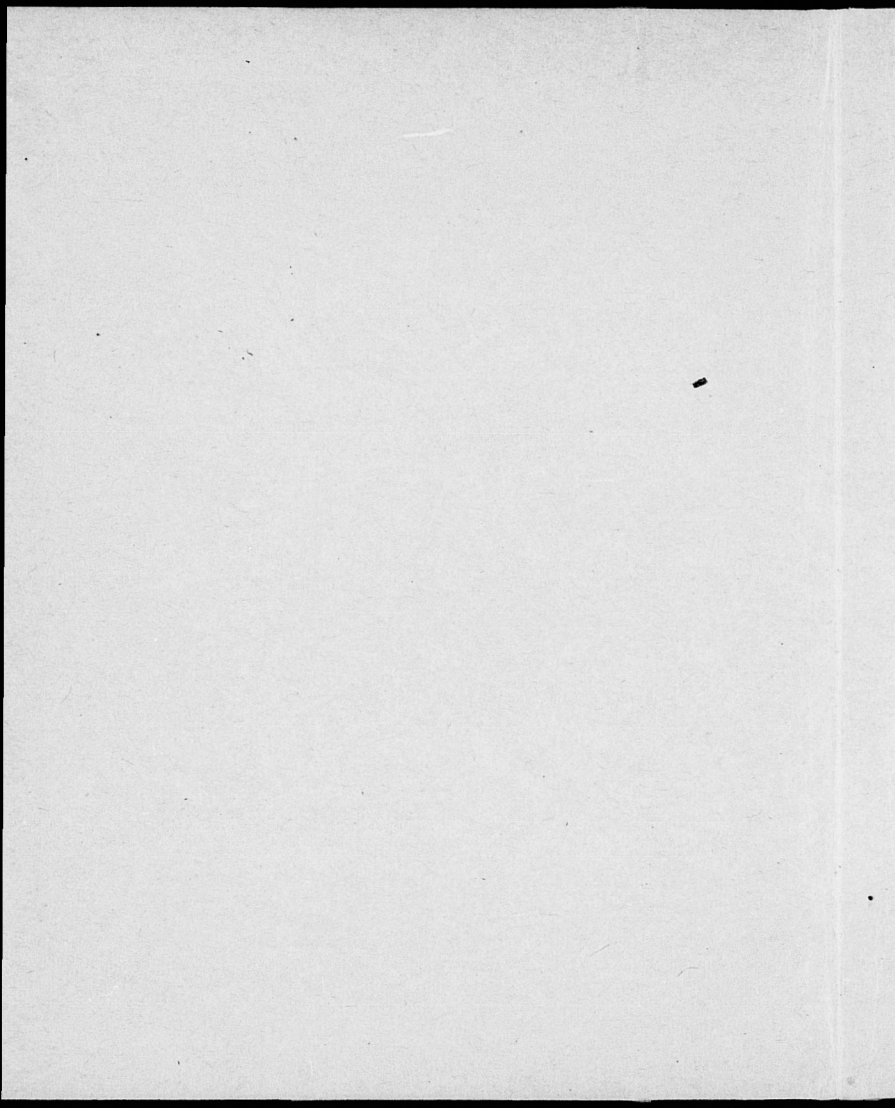

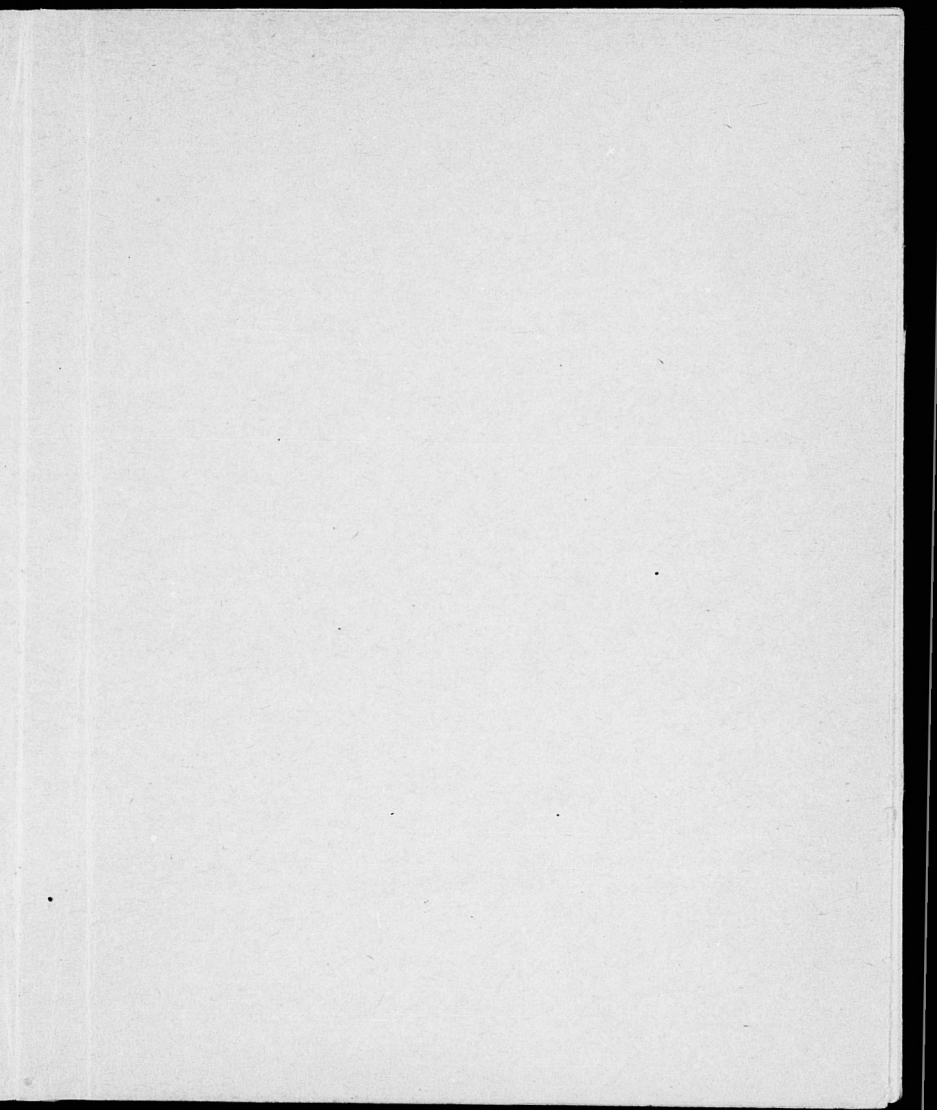
DE
HONDENDOOKTER.

G. B. VAN GOOR, ZONEN. GOUDA.

C
061

D

om

BIBLIOTHEEK UNIVERSITEIT UTRECHT

3088 843 6

W. Schimmel

E. 206

DE HONDENDOKTER.

of C 2061

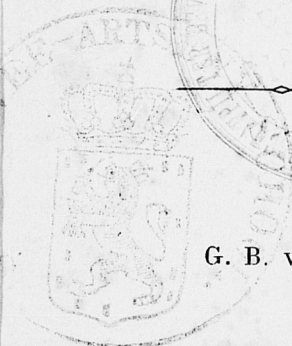
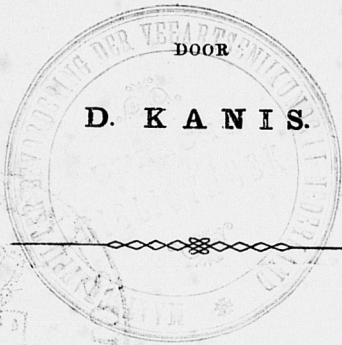
Handboekje,

TEN DIENSTE DER EIGENAARS VAN HONDEN

om de ziekten dezer dieren gemakkelijk te kennen en door
eenvoudige middelen spoedig te genezen,

DOOR

D. K A N I S.

GOUDA,
G. B. VAN GOOR ZONEN.
1877.

DE HAZENDE BOEKERIJ

Handboek

DE TWEEDE DEEL

Van de... van de... van de...

DEEL II

INHOUD.

	<i>Bladz.</i>
AARSPIJN	7
BEENBREUK	7
BLOEDSTORTING, BLOEDVLOEIING	8
BRAKEN	9
BRANDEN EN BRANDWONDEN	10
BUIKLOOP	11
DOOFHEID	11
HOESTEN	14
HONDENZIEKTE	14
HONSDOLHEID, WATERVREES	16
JICHT, ZINKING, PIJN IN DE LEDEN	19
KEELZIEKTE, KEELONTSTEKING, KEELPIJN	21
KOLIEK	21
KRAMPTREKKINGEN	22
MUILKLEM	23
OOGONTSTEKING	24
OOREN (GEZWOLLEN)	11
OORZWEER, OORWORMEN	25
OPZWELLEN	27
SCHURFT, UITSLAG	27

	<i>Bladz</i>
SLAAPZIEKTE.	29
TRANEN DER OOGEN (HET)	12
UIERGEZWELLEN.	30
URINE-ONTVLOEING (ONWILLEKEURIGE).	30
VALLENDE ZIEKTE.	31
VENERISCHE ZIEKTEN DER HONDEN	32
VERGIFTIGING	32
VERLOSSING (MOEIELIJKE)	22
VERSTIJVING.	33
VERSTOPPING.	33
VERZAKKING DER BAARMOEDER	33
VLIES OP DE OOGEN	34
VLOOIEN	35
VOETZEER.	35
VRAATZUCHT.	35
WATERLOOZING (MOEIELIJKE)	23
WATERZUCHT	36
WISPELTURIGHEID	37
WORMEN	37
ZIEKTE DER ZUIGENDE JONGEN.	38
ZWERENDE NEUS	39
ZWIKKING.	40

VOORWOORD.

Onder de huisdieren bekleedt de hond de eerste plaats. Hij is de trouwe gezelschap van den mensch in alle deelen der wereld, zoowel in genoegen als in leed, zijn trouw, zijn moed zijne zelfopoffering zijn spreekwoordelijk geworden. Vele dichters hebben gebeurtenissen bezongen waarbij die eigenschappen van den hond hem bewonderenswaardige daden hebben doen verrichten. Nu eens geleidt hij zijn blinden meester ongehinderd door de straten, dan beschermt hij met onvermoeide zorgen de hem toevertrouwde kudde, trekt zware lasten voort of redt de menschen, die onder de sneeuw of in het water in levensgevaar verkeerden. Hij volgt zijn meester in de meest koude of warme landstreken. Hij is op een wenk altijd ter jacht gereed en is de meest getrouwe bewaker der bezittingen zijns meesters.

Tegenover zulk een trouw gezelschap, zulk een waar vriend heeft de mensch, van zijn kant, belangrijke verplichtingen. Hij is verplicht

VOORWOORD.

dat trouwe dier als een vriend lief te hebben en het te verplegen als het ziek en lijdend is.

Het boekje dat thans den bezitter van honden wordt aangeboden, geeft de middelen aan de hand om dit dier in zijne verschillende ziekten te helpen en zijn lijden te verminderen. Moge dit werkje alle vrienden van dit nuttige huisdier welkom zijn, het bevat de beste en eenvoudigste geneeswijzen.

Aarspijn.

Soms is de hond aan den aars zelf, of in de nabijheid daarvan op een of andere wijze gekwetst geworden en gevoelt daardoor hevige pijnen. Men neme knoflookzaad, wrijfve dit fijn, giete daar wat olie op, late dat eenigen tijd trekken en bestrijke de pijnlijke deelen daarmede. Blijkt het uit het steunen en kermen van het dier, dat de pijn ook inwendig is, of dat er verstopping bestaat, dan moet men het dikwerf lavementen geven.

Neem 3 handen vol tarwezemelen, giet daar een liter kokend water op, laat het water weder afloopen en voeg er 2 kopjes lijnolie bij. Dit lavement wordt warm toegediend.

Beenbreuk.

Ten opzichte van beenbreuk der honden mag men die niet voor ongeneesbaar houden, want de beenderen dezer dieren genezen gemakkelijk, indien de genezing niet wordt tegengewerkt door ouderdom, krachteloosheid of toevallige omstandigheden. Men moet dadelijk de einden der afgebroken beenderen weder op hun behoorlijke plaats bij elkander brengen en daarom spalken binden die men van bordpapier kan maken, daaromheen zwachtele men het ge-

heel met lijnwaad, zoodat de deelen niet weder uit elkander kunnen geraken, maar men moet er op letten dat men de banden niet te sterk aanhale, opdat er geen ontsteking ontsta. Daarna geeft men het zieke dier een goede rustplaats en bevochtigt het gekwetste lid dagelijks eenige malen met een vermenging bestaande uit een deel brandewijn, een deel azijn en twee deelen water. Door zulk eene behandeling zal men met verwondering zien, dat na vier weken de poot reeds sterk en na zes weken volkomen genezen zal zijn.

Bloedstorting, Bloedvloed.

Hieronder verstaat men een onnatuurlijk sterke ontvloeiing van bloed uit den bek of den neus, uit den aars of pisbuis.

Zulke stortingen ontstaan door groote verhitting na een jacht, vooral als de weg tegen een berg oploopt, of langdurig loopen tegen den wind in, ook wel door slagen of stooten op den neus of door kwetsing van den aarsdarm door ingeslikte beenderen.

Altijd is die ziekte gevaarlijk. De krachten van het dier gaan spoedig verloren, en weet men het kwaad niet te stuiten dan is een spoedige dood onvermijdelijk.

Wil men de bloedstorting genezen, dan moet men de behandeling weten te richten naar de oorzaken der kwaal.

Ontstaat het kwaad na eene groote verhitting, dan moet men het dier, als het volbloedig is, eerst eenig bloed door aderlating doen verliezen en het daarna herhaaldelijk eenige theelepels van Hallers zure elixer ingeven. Behalve het gebruik van deze middelen kan men het dier ook scherpen azijn of aluinwater in den neus spuiten.

Is het neusbloeden door uitwendige mishandeling ontstaan, dan is het goed den hond compressen in koud water of azijn met water bevochtigd om kop en neus te binden en, indien dat niet helpt, weder azijn of aluinwater in den neus te spuiten.

Bloedvloeijing uit den aarsdarm wordt het best genezen door het ingieten van eenige lepels lijnolie of van eenige kommen zoete melk.

Braken.

De honden braken dikwerf ten gevolge van gulzigheid. Dat gewone braken is niet gevaarlijk en het is niet noodig daartegen iets te doen, houdt dit eenige dagen aan dan geeft men het dier gewoonlijk zoete melk te drinken. Indien dit middel niet voldoende bevonden wordt om de ongesteldheid te bedwingen, dan geve men het, om de maag van de schadelijke stoffen, die ze bevat te ontlasten, een braakmiddel bestaande uit $\frac{1}{10}$ gram braakwijnsteen en $\frac{1}{2}$ gram braakwortel (ipecacuanha) in hoeveelheden geëvenredigd

aan de grootte van den hond. Helpt ook dit niet, dan geve men het zieke dier herhaaldelijk een lepel wijn met gemberpoeder of peperkorrels.

Branden en brandwonden.

Het branden heet bij de honden, wanneer die dieren door vuur of sterke verhitting van het lichaam wonden krijgen. Onder onze huisdieren komt dit gewoonlijk alleen bij de honden voor, omdat deze zich soms al te dicht bij het vuur wagen, waardoor zij zich branden.

Bijna in ieder gezin kent men middelen tegen brandwonden. De beste zijn: Lijnolie, room, loodwater, fijngewreven aardappelen en dergelijken. Men bestrijkt de gebrande plaats daarmede en bindt er een linnen lapje om. Sommige lieden geven de voorkeur aan terpentijnolie en geven den raad het zieke deel daarmede door middel van een veertje ieder uur te bestrijken. Alleen dan als er ettering is ontstaan is dit middel niet meer voldoende en wordt schadelijk.

Een ander middel is wijnazijn. Men omwindt het beschadigde deel met doeken, die men vooraf met wijnazijn heeft bevochtigd en herhaalt dit als deze doeken beginnen droog te worden. Is de wond open, dan gaat men op die wijze eenige uren lang voort en legt er daarna een papje op van melk en brood.

Buikloop.

De honden kunnen buikloop krijgen ten gevolgen van te veel eten, slecht voedsel of verkoudheid. Men geve de honden, die door deze ziekte zijn aangetast, van tijd tot tijd wat brood met brandewijn bevochtigd, meelpap, of een lepel wijn met tinctuur van rabarber. Indien dat alles niet helpt dan kunnen pillen van $\frac{1}{2}$ gram aluin en 5 druppels sap uit jeneverbessen getrokken, goede diensten bewijzen.

Doofheid.

Deze ziekten wordt meer bij oude dan bij jonge honden aangetroffen. Men kan zelden weten waaruit die ontstaat, en het is niet mogelijk met zekerheid te zeggen dat genezing zal volgen. Men moet herhaaldelijk wat warme melk of kamillewater met een weinig wijn in het oor spuiten. De nabijheid van het oor kan men van tijd tot tijd met tinctuur van Spaansche vliegen inwrijven. Inwendig kan men dagelijks twee malen vijftien grein duivelsdrekpoeder in brood gekneet ingeven. Indien de zieke hond niet te oud is, zal men door deze behandeling dikwerf genezing brengen.

Gezwellen ooren.

Het gebeurt dikwerf, dat de honden, vooral de patrijshonden en poedels, aan een der ooren, zelden aan beide,

een groot ontstoken pijnlijk gezwel krijgen, dat, als het geopend wordt, een scherp roodkleurig vocht bevat.

Zoolang de opzwellung niet verouderd is kan men zich van ontbindende betmiddelen bedienen. Men koke b. v. een halve handvol kamille en evenveel salie in een half liter melk en bet het opgezwollen lichaamsdeel daarmede. Indien echter de opzwellung reeds gevormd en week geworden is, dan moet die met een lancet of scherp mes geopend, en het zich daarin bevindende roode vocht er uit gedrukt worden, hetgeen men moet herhalen, indien er zich opnieuw vocht mocht verzamelen. De wond zal later genezen indien men ze dagelijks eens wascht: hetzij met water waarin een weinig kopervitriool opgelost is, hetzij met gewoon water. Wil men tegelijkertijd een inwendig middel toedienen dat voor de genezing nuttig is, dan raad ik daartoe aan, het geven van zooveel spiesglanzzwavel als men met de punt van een mes kan opnemen, voor groote, en half zoo veel voor kleine honden.

Het tranen der oogen.

Dit komt voort uit een zwakheid der oogen, die gewoonlijk door inwendige oorzaken onderhouden wordt. De oogen zijn mat, kleurloos en er vertoont zich een buitengewone en lastige toevloed van vocht in, zoodat daaruit dikwerf veel tranen vloeien, en dat uitvloeiende vocht is dikwerf zoo

scherp, dat het de huid beschadigt waarover het heen vloeit.

De oorzaak van deze ziekte is gewoonlijk eene inwendige ongesteldheid of eene ziekte van het geheele lichaam als : schurft of verstopping en verslijming der kleine bloedvaten waardoor aan het oog de sappen worden onthouden waaraan het behoefte heeft.

Bij de genezing der tranende oogen moet men zich richten naar de oorzaken die het euvel hebben voortgebracht. Is het ontstaan door schurft, dan moet men het allereerst dit kwaad trachten te bestrijden. Hoe men daarbij te werk moet gaan wordt bij het artikel schurft omschreven. Is er plaatselijke zwakheid van het oog, dan wassche men dit met lauwen wijn, of met eene vermenging van brandewijn en water. Is de ziekte reeds verouderd dan helpt alleen nog een zalf bestaande uit 2 gram ongezouten boter, $\frac{1}{2}$ gram kwikzilver-precipitaat en een decigram kamfer. Daarvan strijkt men iederen dag twee maal eene hoeveelheid ter grootte van een kleine erwt, in het oog.

Indien de hond zeer vet is, dan is honger lijden of dieet en het gebruik van een lepel glauberzout het meest aan te bevelen.

Is verkoudheid de oorzaak van het tranen, dan zal men veel baat er bij vinden, indien men den hond een kop koffie zonder melk geeft.

Hoesten.

De oorzaken van het hoesten zijn: verkoudheid na verhitting, het loopen tegen een ruwen kouden wind in, voedsel dat met stof bedekt is enz.

Als middel tegen hoesten is het volgende aan te bevelen: Men late twee handenvol gestooten lijnzaad in twee liter water zoo lang koken tot er zich, na bekoeling, een geleiaardige stof vormt. Hiervan geve men den hond 's morgens en 's avonds een lepel in. Men kan ook baat vinden door van tijd tot tijd een lepel dooreen geroerde honig en azijn in te geven. Bij zwaren hoest, geve men het zieke dier twee maal daags pillen in, bestaande uit goudzwavel en drop.

Bij zeer vette honden, waar de ophooping van vet meestal de oorzaak van het hoesten is, helpt dikwerf, dieet, zachte laxermiddelen en behoorlijke beweging.

Hondenziekte.

Aan deze gevaarlijke ziekte lijden bijna uitsluitend jonge honden. Eerst verliezen zij den eetlust, zijn treurig en lusteloos, hebben kwijnende oogen en laten kop en staart hangen. Later beginnen zij te hoesten en soms te braken. Zij schudden dikwerf met den kop en trachten daardoor het kleverige slijm, dat zich in den neus verzameld heeft met

een soort niezen te verwijderen. Eindelijk vloeit ook een etterachtige stof uit den neus. Daarna beginnen de honden te wankelen, krijgen kramp en duizeligheid. Hun adem is stinkend, zij zijn zeer hardlijvig en de weinige stof, die zij ontlasten, is hard en zwart als pek. Soms heeft juist het tegenovergestelde plaats, en is die stof met vele wormen bezwangerd. Het gebeurt dikwerf dat de dieren eensklaps hevig beginnen te blaffen en rond te loopen alsof zij dol worden. Bij degene, die niet dadelijk geneesmiddelen gebruikt hebben, ontstaat later verlamming der achterpooten zoodat de dieren loopen alsof hun lendenen gebroken waren, en deze verlamming blijft dikwerf nog lang nadat de overige kenteekenen der ziekte verdwenen zijn.

De genezing gelukt meestal na de volgende behandeling: Men geeft het dier eerst een braakmiddel en wel twee, drie, vier tot zelfs zes grein wit nieskruid en eenige greinen braakwijnsteen, naar evenredigheid van de grootte des zieken honds; men vermengt dit middel telkens met wat melk. Daarenboven moet men het onderste deel van den hals met de onderstaande zalf insmeren.

Lijnolie	6 deelen.
Terpentijnolie	1 »
Kamfer	1 »

Het bovenstaande is soms voldoende om de ziekte te verdrijven. Indien dit het geval niet is, late men een genees-

middel gereed maken bestaande uit engelkruidwortel, alant-wortel en kamfer. Daarvan geeft men kleine honden $\frac{3}{10}$ gram, de grootere 1 gram en de grootste $1\frac{1}{2}$ gram per dag. Ook kan men, indien de ziekte zeer hevig is, soms een lavement van kamillewater met lijn en boomolie geven. Als de oogen kwijnend en vol etter zijn, moeten die met schoon water uitgewasschen worden.

Deze wijze van behandeling der hondenziekte heb ik dikwerf met het beste gevolg aangewend en kan ze dus op grond van eigen ondervinding aanbevelen.

Hondsdoelheid, watervrees.

Dit is de verschrikkelijkste en vreeselijkste ziekte onder de huisdieren en kan aan iedere diersoort door besmetting medegedeeld worden. Oorspronkelijk bestaat zij alleen bij honden, wolven en katten, vooral echter bij de eerste dezer diersoorten.

De kenteekens van deze gevaarlijke ziekte zijn de volgende: eerst is de hond treurig, zoekt tegen zijne gewoonte de eenzaamheid en verliest allen eetlust. Hij wordt geplaagd door hevigen dorst, maar drinkt weinig tegelijk. Zijne oogen staan treurig en schijnen gebroken, hij slaapt weinig of niet, en heeft stuiptrekkingen als hij soms inslaapt. Hij blaft òf niet, òf met schorre stem en is onverschillig voor de liefkoozingen zijns meesters. Roept deze hem dan

komt hij niet, maar trekt den staart in en tracht zich te verbergen. Verergert de ziekte dan vloeit hem speeksel uit den muil, hij kermt van tijd tot tijd, ziet dikwerf naar zijne zijden, belikt den omtrek van den muil, klapt met de tong en verwringt het bovendeele van den muil. Ten opzichte van andere honden is hij vriendelijk en speelt zelfs met hen, maar onverwacht springt hij op en bijt ze. Heeft het kwaad grootere vorderingen gemaakt, dan vermeederen de onrust en vreesachtigheid zeer merkbaar, de oogen worden strak en wild, de kop zwelt op en hangt bij het loopen bijna tot den grond. Het blaffen houdt geheel op, maar van tijd tot tijd hoort men hem knorren, zonder dat er oorzaak toe bestaat, hij schijnt zijn meester niet meer te kennen en luistert niet meer naar diens geroep. Hij smacht naar drinken, maar schijnt daarvoor bevreesd, vooral voor water. Hij gaat niet meer liggen, maar sluipt met loerende oogen en nederhangenden staart rond en vermagert sterk vooral in de zijden. Bij nog grootere vorderingen van het kwaad, wordt hij eindelijk dol. Dit wordt de stille of loopende dolheid genoemd. Gedurende de stille dolheid loopt de hond, met tegen het lichaam geklemde staart, als hij vluchten kan, mijlen ver, tuimelend en hollend voort en bijt menschen en dieren die hij ontmoet. Er komt witte schuim uit den muil en de tong hangt er ver uit. Soms loopt hij tuimelend rond, valt dikwerf neder en bijt om zich heen

ook zonder de aanwezigheid van eenig levend of levenloos voorwerp, eindelijk valt hij neder en nu volgt een snelle dood.

Heeft een hond de loopende dolheid, dan loopt hij in langzamen draf met hoogopgeheven pooten zoo lang rechtlijnig vooruit tot hij tegen eenig voorwerp, b. v. een muur of een heining stoot. Soms legt hij zich bij zulk een plaats neder en rust. Meestal vreest hij het water en valt de menschen en dieren aan, die hij ontmoet. Zijn muil staat bestendig open en is vol speeksel. De tong hangt uit den muil en is blauwachtig grauw. In den regel sterft zulk een hond den negenden dag onder vreeselijke pijnen en geweldig huilen. Men zegt dat niet alleen de beet maar ook de adem van zulk een hond, de dolheid aan mensch en dier kan mededeelen. Zeker is het dat wat hij zoo bijt dat er bloedvloeiing ontstaat, gewoonlijk den negenden dag dol wordt en onredbaar verloren is.

Dit zijn de kenteekens der honsdolheid. Ik ben bij de beschrijving daarvan meer uitvoerig geweest dan bij een der andere ziekten, omdat het voor de menschen zeer nuttig is dat zij dit goed weten en zij zich voor schade zouden kunnen hoeden. Men weet nog niet met zekerheid wat de oorzaken der honsdolheid zijn. Gewoonlijk wordt dit toegeschreven aan: verhindering in de voldoening der geslachtsdrift, overmatige verhitting door loopen, gebrek aan

voeding vooral aan water, afwisseling van hitte en koude, grooten toorn, het eten van kringenvleesch, enz.

Het zou zeer wenschelijk zijn, dat men een goed geneesmiddel tegen deze ziekte kende; maar dit bezit men niet, want onder alle tot nu toe tegen de hondsdotheid aanbevolen middelen is er geen, dat in alle gevallen onfeilbaar hulp kan verschaffen. Het beste is dat men de dolle honden onmiddellijk laat dooden. Met zulke honden proeven te nemen moet ik ieder ontraden. Men moet dit aan veeartsen over laten, ofschoon het ook voor hen gevaarlijk is de genezing te ondernemen.

Indien een paard of een rund door een dolle hond gebeten is, dan raad ik aan terstond de wond uit te snijden of met een gloeiend ijzer uit te branden en die daarna een tijd lang met kwikzalf, die met spaanschevlieg-poeder of kamfer vermengd is, te verbinden. Op deze wijze zijn dikwerf dieren die gebeten waren gered geworden. Onder-tusschen moet men met zulke dieren altijd voorzichtig zijn.

Jicht, zinking, pijn in de leden.

De jacht en kamerhonden, die veel bij warme kachels liggen, worden het meest door deze ziekten geplaagd.

Een hond, die de jicht heeft kan niet lang blijven liggen en toch valt het loopen hem moeielijk, omdat de ziekte hem stijf maakt. De leden die door het kwaad het ergste zijn

aangetast zijn pijnlijk en heet en blijven na de jichtaanvallen altijd meer of minder gezwollen.

Indien geen tijdige hulp wordt aangebracht, kan het dier zijn leven lang lam blijven. Men moet vooral trachten zijn eetlust gaande te houden en het krachtig en overvloedig voedsel verschaffen. Wil de hond niet eten dan geve men hem een braakmiddel, bestaande uit zooveel nieswortel als men met de punt van een mes kan opnemen. Na de braking geve men hem onderstaand geneesmiddel in:

Witte suiker	50 gram.
Kamfer	10 gram.
Spiesglansgoudzwavel	1 »

Men vermene dit alles, make het tot een poeder en geve daarvan om de 4 uren aan een hond van middelbare grootte zoo veel als op de punt van een mes kan liggen in brood of vleesch of in warm water.

Daarenboven moeten de ledematen dagelijks eenige malen met een grove wollen lap of met een borstel sterk ingewreven worden. Lauwe baden, baden van geurige kruiden als: salie, kamille, witte komijnen en dergelijken, en uitwendige inwrijvingen met geest van kamfer of van herts-horen en dergelijken, en inwikkeling der pijnlijke deelen met lappen flanel, vooraf met spiritus bevochtigd, bewijzen ook uitmuntende diensten.

Keelziekte, Keelontsteking, Keelpijn.

Deze ziekte is zeer gevaarlijk en kan slechts door spoedig aangebrachte hulp genezen worden. Zij bestaat uit een ontsteking, van het inwendige van den bek, den hals of den strot. De kenteekenen zijn, gebrek aan eetlust, gezwollen aan den hals en neiging tot braken. De tong is met slijm overtrokken, de oogen kwijnen en het dier kan niet velen dat men zijn hals aanraakt.

Het is goed het dier onmiddellijk eene aderlating toe te dienen als men zich van de kwaal overtuigd heeft, daarenboven omwinde men den hals met natte doeken. Inwendig geve men het dier zure wei of een weinig salpeter in water opgelost. Om de opzwellung van den hals te verhinderen smere men dien dagelijks eenige malen met vlugsmeer in. Ook kau men eene dikke pap van linzen en azijn koken en die op den hals leggen.

Koliek.

De koliek bestaat uit geweldige pijnen in de darmen en wordt gewoonlijk vergezeld door verstopping der drekloozing en uitzetting van den buik. Het is eene gevaarlijke en dikwerf doodelijke ziekte. De honden worden daardoor onrustig, werpen zich op den grond, krimpen ineen en steunen aanhoudend.

Men moet trachten den buik van het dier met warme

wollen doeken te verwarmen, men geve het daarna ieder uur in 15 a 20 droppels van Hoffmans pijnstillenden drank met een weinig wijn of een $\frac{1}{2}$ gram koolzure soda met $\frac{1}{2}$ gram van extract nachtschade, en gebruike lauwe lavementen.

Kramptrekkingen.

De honden lijden dikwerf aan krampachtige trekkingen der leden, die zoo dikwerf ik ze heb gade geslagen, mij overblijfsels der hondenziekte bleken te zijn. Matige beweging, warme baden, waarin afkooksels van specerijachtige gewassen in ruime hoeveelheid aanwezig zijn als: alsem, lavendel, thijm en dergelijken, en de volgende pillen bewijzen uitmuntende diensten. Men neme:

Gestooten valeriaanwortel	2	gram.
Extract van bilsenkruid	$\frac{1}{2}$	»
Gestooten maanzaad	1	»

Vermenge dit en make het door bijvoeging van honig geheel tot een pap, waaruit 30 pillen worden vervaardigd. Van deze worden den zieken hond, naar evenredigheid zijner grootte 's morgens en 's avonds 2, 3 of 4 stuks ingegeven.

Moeielijke verlossing.

De moeielijke verlossing der honden kan verschillende oorzaken hebben. Een der oorzaken kan zijn, dat het dier door een betrekkelijk te grooten reu is gedekt, een andere

is te sterke weeën, ingeval het water te vroeg ontvloed is.

Het is in ieder geval goed een lavement toe te dienen van kamillenwater met olie en een weinig zout. Om de al te sterke weeën te verzachten geeft men het dier het volgende pijnstillende geneesmiddel in eens:

Warme melk 1 kopje.
Tinctuur van opium 30 a 40 druppels.

Moeielijke waterloozing.

Hieronder verstaat men dien toestand waarin de loozing der urine niet kan plaats vinden of met moeielijkheden, pijn en drang gepaard gaat. Het dier beproeft dan telkens te wateren, waarbij het angstig omziet en van geen water ontlast wordt.

Men geve den lijdenden hond een paar lepels lijnolie in eens in. Tegelijk diene men hem een lavement toe van water waarin havergort is gekookt en waarin men wat lijnolie heeft gedaan. De streken bij de nieren en geslachtsdeelen wrijfve men daarenboven van tijd tot tijd in met bilsenkruidolie.

Muilklem.

Door deze ziekte is de hond niet instaat de tanden, of liever de kaken van elkander te verwijderen. Zij zijn soms zoo sterk gesloten dat men moeite heeft ze te openen. Deze

ziekte ontstaat gewoonlijk door plotselinge verkoeling b. v. als het dier zeer verhit en bezweet zijnde te water wordt gelaten of aan een kouden luchtstroom wordt blootgesteld.

Wil men het dier genezen dan geve men het zoo spoedig mogelijk een warm bad. Ook zijn inwrijvingen met kamferolie aan de kaakspieren en krampstillende lavementen aan te bevelen, b. v. het volgende:

Kamillebloemen	} ieder 50 gram.
Valeriaanwortel	

Na de valeriaan tot een grof poeder gestooten te hebben giet men op beide kruiden $1\frac{1}{2}$ liter kokend water, laat alles goed toegedekt staan om te verkoelen, laat door middel van een zeef het vocht afloopen en voegt er 30 gram duivelsdrek bij. Dit lavement wordt lauw toegediend.

Oogontsteking.

De kenteekens dezer ziekte zijn: het dier beweegt de oogleden drukker dan gewoonlijk; het oog is gevoelig en pijnlijk, de oogleden zijn meer of minder gesloten en worden slechts op donkere plaatsen weder geopend. De oogappel ziet er min of meer lijdend, blauwachtig rood, grauw of wit uit. Gewoonlijk vloeien tranen uit de hoeken de oogen en soms is het wit van 't oog rood. Legt men de hand op het oog dan voelt men een ongewoon sterke hitte.

De oogontsteking ontstaat gewoonlijk door verhitting en

spoedig daarop gevolgd verkoeling, of wel door uitwendige kwetsing. Gewoonlijk helpt herhaald wasschen aan het oog met versch koud water. Men kan zich ook van het volgende oogwater bedienen:

Loodazijn	5	gram.
Gezuiverd water	500	»
geest van Kamfer	10	» of
Loodsuiker	5	»

men losse dit laatste op in 150 gram gezuiverd water en voege daarbij: 1 gram kamfer in wijngeest opgelost.

Daarmede bevochtige men een vierdubbel gevouwen linnen lapje en legge dit dagelijks 5 a 6 malen op het oog.

Is de kwaal verouderd dan helpt slechts het volgende zalf:

Wit kwikzilverprecipitaat	5	gram
Zinkoxyde	40	»
Armenische bolus	40	»
Reuzel	30	»

waarvan men tweemaal daags de grootte van een erwt in het zieke oog strijke.

Oorzweer, oorwormen.

Wanneer aan de oorlappen der honden eene pijnlijke opzwellling met ontsteking ontstaat, wordt dit gezwollen ooren genoemd (zie het artikel daarover bladz. 9 van

dit boekje.) Bestaat er echter eene opene natte en etterende wond, die zich allengs verder uitstrekt, dan noemt men dit oorverzwering of oorenworm.

Dit gebrek is gewoonlijk moeielijk te genezen al is het ook dat men een menigte geneesmiddelen en geneeswijzen onfeilbaar noemt Sommigen geven den raad de verhardingen, die de verzwering vooraf gaan, geheel uit te snijden, de wond goed te laten bloeden en daarna met helsteen of met sterkwater te bestrijken. Ik heb die gebreken, als ze niet oud waren, dikwerf genezen door bestrijking met Egyptische zalf of met groene balsem bestaande uit:

Fijngestooten kopergroen	20 gram.
Fijne gom van mirre	30 »
Boomolie	500 »
Terpentijnolie	100 »

Alles wordt goed dooreen gemengd en op een zacht vuur te koken gezet tot het kopergroen en de mirre opgelost zijn. Is de kwaal verouderd, dan kan er nog genezing komen door de volgende zalf:

Poeder van kwikzilver-presipitaat	15 gram.
Witte Vitriool	10 »
Basilicum (Koningsbruid)	50 »

Tegelijk gaf ik dan inwendig voor groote honden 5 en voor kleine 2 gram, (soms nog minder, als de dieren zeer klein waren), zwavelbloem met conserf van vlier in. Verder

dient men de honden op dieet te houden, ze vooral geen vleesch maar watersoep te eten te geven. Men moet, zooveel mogelijk, het krabben op de aangeduide plaats beletten.

Sommigen bevelen het branden der oorzweren aan, anderen willen het kwaad wegschieten. Daartoe schudt men eenig buskruit, omtrent de grootte van een halve walnoot, op een plankje uit, legt het aangetaste deel van het oor op het kruit en doet dit ontvlammen waardoor het kwaad meestal geneest. Men zij echter wel bedacht de oogen van den hond met een doek te bedekken anders kan men die kwetsen.

Opzwellen.

Ingeval van opzwellen der honden, dat het gevolg van te haastig of gulzig eten, of van slechte voedingsmiddelen kan zijn, late men het dier veel loopen of als dit niet helpt, geve het een lavement van tabakafkooksel met zout en olie en giete het een paar lepels pepermuntwater in.

Schurft, uitslag.

Deze ziekten bestaan in uitslag op de huid vergezeld van jeuking. Zij komt in alle jaargetijden voor.

De schurft is aan de navolgende teekens te herkennen. Het dier, dat daardoor is aangetast, wrijft zich tegen harde

voorwerpen en krabt zich met pooten en tanden zooverre het reiken kan. De haren staan recht op, oneffen en verward en vallen op sommige plaatsen uit.

De huid schijnt afgeschaafd, vertoont kleine schubben en kleine blaasjes of pokjes, die spoedig weder verdwijnen en droge schurft of kleine zweren achter laten. Bij toemen van het kwaad vreet de uitslag dieper in, de huid wordt rimpelig, verliest zijn kleur, wordt hard, bros en schubbig. Eerst vertoont de schurft zich aan den hals en tusschen de voorpooten, van daar breidt zij zich langzamerhand over de andere deelen van het lichaam, te beginnen met den rug, de schouders en de achterpooten uit. Duurt de ziekte lang dan worden de dieren mager en zwak en zien er verschrikkelijk uit. Komt er geen hulp dan sterven zij eindelijk door uittering.

De honden lijden dikwerf aan schurft. Onreine ligplaatsen, gemis aan wasschen en kammen, het veelvuldig gebruik van rauw vleesch, besmetting en dergelijke meer veroorzaken die ziekte. Men heeft de hondenschurft in verscheidene soorten verdeeld als: de groote, de kleine roode, de spekschurft, de gewone en de zwarte schurft.

Als men een schurftige hond wil genezen, moet men hem, zoo lang de ziekte duurt, geen vleesch en vooral geen vet geven. Men moet hem van andere honden afzonderen om besmetting te voorkomen. Men moet op de schurftige

plaatsen de haren wegscheren en met scherp loog en zeep wasschen, opdat vuil en roof verwijderd worden. Tegelijk moet men het dier dagelijks zooveel spiesglans-goudzwavel als op de punt van een mes kan opgenomen worden, en evenveel aluinwortel ingeven. Twee maal per week moet het met onderstaande zalf ingesmeerd worden:

Zwavel 4 deelen.

Aluin 4 »

Dit stampt men tot poeder en vermengt het met 9 deelen laurier of terpentijnolie.

Daar waar slechts roodheid en hitte der huid merkbaar zijn, kan men volstaan met het ingeven van eenige lepels lijnolie en het wasschen met sterke loog.

Het inwrijven der zieke deelen met petroleum is zeer aan te bevelen, wijl de voortgang der ziekte daardoor in vele gevallen tegen gewerkt wordt.

Slaapziekte.

De slaapziekte der honden ontstaat door gebrek aan beweging in de vrije lucht, en door te weelderige verpleging en voeding.

Veel beweging in de vrije lucht, herhaalde baden in versch water en veel verkeer op koele plaatsen, brengen spoedige genezing aan.

Uiergezwellen.

Als de jongen niet lang genoeg bij de moeder worden gelaten, krijgt de laatste dikwerf zwelling aan de uiers.

Men verschaffe in dit geval spoedige hulp, men wassche de uiers dikwerf met versch water, late het dier veel beweging nemen en houde het op dieet. Is de kwaal verouderd en de uier reeds verhard, dan wordt de genezing moeilijk. Men beproeve de onderstaande zalf:

Vlugsmeer	50	gram.
Kamferpoeder	5	»
Terpentijnolie	10	»

Met deze zalf wrijft men de gezwollen deelen 'smorgens 's middags en 's avonds in. Bemerkt men dat de hond na het insmeren pijn gevoelt, dan houdt men daarmede gedurende eenige dagen op en wast de gezwollen deelen dagelijks 3 a 4 malen met warm seepsop. Houdt daardoor de pijn op, dan begint men weder te smeren.

Urine-ontvloeijing.

Deze ziekte bestaat uit overmatige, dikwerf onwillekeurige ontvloeijing der urine, die gemeenlijk plaats heeft na herhaalde bevrediging der geslachtsdrift.

Om de ziekte te genezen neme men een weinig gentiaan of kaskarille-poeder, dat men met brandewijn tot een pap

maakt, waarvan men eene pil vervaardigt, die men het dier door de keel stopt. Dit doet men 2 maal daags. Indien de ziekte na 3 a 4 dagen niet ophoudt, dan voegt men in de pil even veel poeder van eikenbast en gaat op dezelfde wijze voort tot dat er genezing volgt. De hoeveelheid moet bij groote honden vermeerderd, bij kleine verminderd worden.

Indien het jaargetijde het toelaat, is het goed den hond in stroomend water te laten baden.

Vallende ziekte.

De daarmede behepte dieren vallen onverwachts neder, slaan met de pooten, verdraaien de oogen, er komt schuim uit den muil, zij knarsen met de tanden, ademen druk en onregelmatig, terwijl de verschillende uitwerpselen hun dikwijls ontloopen. Wanneer de vlaag voorbij is liggen de dieren nog eenige minuten stil en staan daarna op. Het zweet bedekt hun geheele lichaam en zij zijn zeer zwak.

Meestal zijn wormen de oorzaak der vallende ziekte, daartegen is onderstaand middel zeer aan te bevelen:

Duivelsdrek	5 gram.
Extract van gentiaan	5 »
Staalpoeder	10 »
Petroleum	10 »

Men mengte alles goed onder elkander en geve het dier

daarvan, des morgens en des avonds een halve of heele theelepels naar evenredigheid der grootte.

Overigens bade men den hond dikwerf in stroomend water en zorge voor veel beweging.

Venerische ziekten der honden.

Deze kwaal is geen ziekte als die der menschen, die denzelfden naam draagt, maar meer eene verzwakking der geslachtsdeelen. Er vloeit namelijk uit deze deelen een slijmerige, etterachtige en verschillend gekleurde stof, waarbij de honden er ietwat afgemat uitzien en minder levendig dan gewoonlijk zijn.

Als men deze kwaal genezen wil moet men den zieken hond krachtige voedingsmiddelen geven en tweemaal daags, naar evenredigheid van zijn grootte, een of twee scrupels theriac ingeven. Uitwendig helpt wasschen met versch water, met Goulards loodwater of met, in melk getrokken, duizendblad. Geeft het dier blijken van groote pijnlijkheid of aandrang, dan kan men, in het afkooksel duizendblad of in het loodwater een weinig tinctuur van maanzaad (tint. opii, simpl.) voegen.

Vergiftiging.

Indien een hond vergif gegeten heeft, geve men hem dadelijk zooveel olie, melk of versche boter als mogelijk is.

Ook kan men hem daarenboven een afdrijvend lavement toedienen.

Verstijving.

Men herkent dit euvel daaraan, dat de honden plotseling stijf worden en hun pooten opzwellen, zoodat zij dikwerf niet meer van hun plaats kunnen komen. Men moet ze een warm bad geven met een afkooksel van kamille vermengd. De pooten en gewrichten moet men dikwerf met warme brandewijn wasschen. Als inwendig middel geven men een weinig kamferpoeder.

Verstopping.

Deze ziekte is daaraan kenbaar, dat de hond dikwerf poging tot ontlasting doet waarbij hij sterk beeft en kreunt. Men moet hem dadelijk wat boomolie ingeven en alle twee of drie uren een lavement zetten, bestaande uit zeepsop en olie, tot de ontlasting weder behoorlijk geregeld is.

Verzakking der baarmoeder.

Bij het werpen der honden kan het gebeuren dat de baarmoeder verzakt. In dat geval moet men die met warm water reinigen, ze daarna met olie insmeren ze indrukken om ze op de rechte plaats terug te brengen en het dier met zwachtels omwinden, teneinde het bedoelde deel op

zijne plaats te houden. Het kan ook gebeuren dat de scheede verzakt en niet weder op haar plaats kan gebracht worden. Dan moet men de scheede met een draad afbinden, waarna het uithangende deel verdroogt en afvalt. Indien men deze operatie behendig verricht, heeft ze geen nadeel voor de gezondheid tot gevolge.

Vlies op de oogen.

Het vlies is gemakkelijk op de oogen te onderscheiden. De oogappel krijgt eene witte, blauwachtig grauwe kleur en men ziet duidelijk dat daarop een beweegbare huid of vlies aanwezig is, dat men kan opheffen of in plooiën heen en weder kan schuiven.

Dit vlies heeft zijn ontstaan te danken aan langdurige ontsteking der oogen of dergelijken.

De genezing van deze ziekte is gewoonlijk mogelijk, vooral wanneer de ziekte niet al te zeer verouderd is.

Als de hond aan vlies op de oogen lijdt neme men kalmel of witte suiker en witte vitriool in gelijke hoeveelheid, stoot alles zeer fijn en blaast daarvan eenige malen daags eene kleine hoeveelheid in de oogen. Men kan ook in plaats daarvan, eenige malen daags een weinig tinctuur van opium met een penseel in het oog strijken, in allen gevalle wassche men iederen morgen het zieke oog met lauw water en melk.

Vlooien.

Dit bekende, kleine, zwarte, vlug springende insect plaagt onze huisdieren, vooral de honden en katten. De beste middelen tegen vlooien zijn: veel wasschen met warm water en zeep, kammen of het inwrijven der huid met een weinig petroleum.

Voetzeer.

Zoo noemt men de ontsteking die de honden aan de pooten krijgen door op harden grond te loopen. Indien het euvel niet erg is helpt de natuur zich zelf, doordien de hond zijne pooten aanhoudend likt, anders zijn de beste middelen daartegen het wasschen der beschadigde deelen met koud water, met wijn, met azijn of brandewijn. Ook is het inwrijven met lood-ceraat, dat in alle apotheken te verkrijgen is, en het omwinden der beschadigde pooten met linnen lappen zeer aan te bevelen.

Vraatzucht.

Dit is een toestand, waarin het dier overmatig veel en gulzig eet en toch bestendig hongerig blijft, niet behoorlijk verteert en bestendig vermageret.

Door onderstaand poeier kan men dit kwaad bestrijden.

Gentiaanpoeder	15	gram.
Magnesia	10	»
Opium	$\frac{1}{2}$	»

Hiervan neemt men een suikerlepel vermengt dit met een weinig vet of boter en geeft dit het dier in. Zijn wormen de oorzaak der kwaal dan bediene men zich van het middel in art. Wormen, opgegeven.

Waterzucht

De kenteekenen der waterzucht zijn: Treurigheid, matheid, zwakheid, tranende oogen, vuile tong, droge mond, veel dorst enz.

De hond vermagert ofschoon hij veel eet. Langzamerhand zwelt de buik op, en wordt hard en glanzig; hij krijgt aan de pooten en andere lichaamsdeelen koude zwellingen. Men kan het verplaatsen van het water in den buik voelen.

De genezing is moeielijk, maar onderstaande pillen zijn dikwijls met goed gevolg aangewend.

Spiesglans-goudzwavel	$\frac{1}{2}$ gram.
Toebereide zee-uien	1 »
Salpeter	1 »
Extract van roode vingerhoedskruid	1 »
Poeder van jeneverbessen	2 »
Anijsolie	12 droppels.

Van dit mengsel bereidt men 40 pillen en geeft het zieke dier daarvan alle 4 uren 2 stuks met brood in.

Wispelturigheid

Men zegt: »De hond is wispelturig,» als hij treurig rondloopt, volstrekt niet of slechts weinig eet, ook wel misselijk is en braakt en toch geen kenteekens van eene andere ziekte heeft.

Slaat men zulk een hond nauwkeurig gade, dan bespeurt men dat hij gras afbijt en eet, waardoor de maag op eene onnatuurlijke wijze samen en omhoog trekt en zij gedrongen wordt om zich van de stof te ontlasten die daarin hinderlijk is. Men moet zulke honden dadelijk een braakmiddel van een weinig braakwijnsteen of wit nieskruid geven en ze een tijd lang geen vleesch maar alleen watersoep te eten geven.

Wormen.

Alle huisdieren worden, de een minder, de ander meer door wormen in de ingewanden geplaagd. Deze bevinden zich daar dikwijls in groote hoeveelheid en veroorzaken van tijd tot tijd ziekten als: tering, krachteloosheid, koliek en dergelijken. De honden lijden voornamelijk aan huid- darm- en lintwormen.

Het zekerste bewijs dat er bij den hond wormen aanwezig zijn is, wanneer die diertjes in zijne gewone uitwerpselen gevonden worden; alle overige teekens zijn onzeker.

Als de honden door wormen geplaagd worden, dient men hun het volgende middel toe:

Alsem	10 gram.
Wormkruid	10 »
Zwavel kwikzilver	1 »

Men maakt alles tot poeder en mengt dit tot eene pap door er kruisdoornstroop bij te voegen, daarvan maakt men pillen van een scrupel zwaarte en geeft 's morgens en 's avonds een pil in.

Tegen lintworm helpt:

Geveild Engelsch tin	15 gram.
Fijngestooten wormkruid	1 »
Wormzaad	1 »
Jalappe-poeder	3 »

Zoo veel extract van alsem als noodig is.

Dit alles knede men door elkander en make daarvan pillen van 1 gram zwaarte. Men geeft het dier iederen morgen en iederen avond één pil.

Een eenvoudiger maar ook heilzaam middel bestaat hierin, dat men zwavel en buskruit in gelijke hoeveelheid door elkander mengt en daarvan een hond van middelmatige grootte dagelijks een lepel vol geeft.

Ziekte der zuigende jongen.

De oorzaken der ziekten van jonge zuigende honden,

kenbaar door gebrek aan eetlust, tranige oogen, treurigheid, warmen neus enz, kunnen zijn de vochtigheid en koude van hun nest, bedorven moedermelk, verstopping of buikloop. Is de melk niet goed dan geeft men de moeder:

Gentiaanwortel 50 gram.

Anijszaad 50 »

Oesterschalen 50 »

Men stoot alles zeer fijn en geeft het dier van dit poeder 's morgens, 's middags en 's avonds telken male een theelepel in.

Den jongen kan men een theelepel Provence-olie met fijne suiker of het volgende geneesmiddel geven:

Magnesia 5 gram.

Saffraan $\frac{1}{4}$ »

Anijszaad 1 »

Valeriaanwortel 5 »

Men stoot alles fijn mengt het goed door elkander en geeft hen drie maal daags zooveel als op de punt van een mes kan liggen.

Zwerende neus

Wanneer een dier een zweer in den neus heeft, dienen wij daarop streng te letten, omdat de inwendige bekleeding van den neus en de daaronder liggende dunne en zachte beenderen zeer licht wegteren. Als de honden zweren in

den neus krijgen, moet men ze een afkooksel van alsem met wat honig of verdund goulardswater inspuiten. Voor het inwendige wordt door sommigen aangeraden, zooveel spiesglanzzwavel en fijngestooten anijszaad in te geven als op de punt van een mes liggen kan, hetgeen inderdaad zeer nuttig is.

Zwikking.

De verzwikking vereischt zeer spoedige hulp.

Als eerste hulp buige men het gezwikte lid recht en zwachtele het lijdende gedeelte met een dubbel gevouwen linnen lapje, dat vooraf bevochtigd is, met een mengsel bestaande uit 3 deelen loodwater en 1 deel geest van kamfer. Men blijft de zwachtels ieder uur bevochtigen zonder die er af te nemen. Is later de opzwellling grootendeels verdwenen, dan helpt herhaald inwrijven met geest van kamfer en zeeppiritus, in gelijke hoeveelheden dooreen gemengd.

em
oor
eel
als
eer

en
en
oe-
fer
af
en,
en

